

Література

1. Закон України “Про вищу освіту” від 17.01.2002 р. № 2984-III // Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів (станом на 01.02.2003 р.). – Х. : Гриф, 2003. – С. 37–95.
2. Закон України “Про освіту” // Освіта України. Нормативно-правові документи. – К. : Міленіум, 2001. – С. 32.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2–4.
4. Ильин Е.П. Психология физического воспитания : учеб. пособ. для пед. ин-тов по спец. 2114 “Физ. воспитание” / Е.П. Ильин. – М. : Просвещение, 1987. – 287 с.
5. Карпюк Р.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання: теорія та методика : монографія / Р.П. Карпюк. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2008. – 504 с.
6. Основы педагогического мастерства : учеб. пособ. для пед. спец. вузов / [под ред. И.А. Зязюна]. – М. : Просвещение, 1989. – 301 с.
7. Сластенин В.А. Формирование личности учителя в системе высшего педагогического образования / В.А. Сластенин ; Моск. гос. пед. ин-т. – М., 1980. – 133 с.
8. Сущенко Л.П. Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту / Л.П. Сущенко // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – Вип. 4. – С. 130–137.
9. Тельтвская Н.В. Теоретико-методологические основы формирования системы профессионально-педагогических знаний будущих учителей : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Н.В. Тельтвская ; Волгогр. гос. пед. ун-т. – Волгоград, 2003. – 40 с.
10. Шиян Б.М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Б.М. Шиян ; Ін-т педагогіки і психології професійної освіти. – К., 1997. – 50 с.

СТЯГЛИК Н.І.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОНСУЛЬТАНТА

У світлі реалізації вимог Болонського процесу основний акцент в навчальній роботі студентів переноситься на їх самостійну роботу, під час організації якої можна максимально враховувати індивідуальні потреби та здатності кожного з них. Однак у вітчизняних ВНЗ керівництву самостійною роботою студентів серед інших видів навчального навантаження викладачів відводиться набагато менше часу, ніж у більшості розвинутих країн світу, що не дає змоги оптимально використати її можливості. Тому виникає необхідність у пошуку нових шляхів покращення результативності цього виду навчальної діяльності у ВНЗ.

На підставі вивчення наукової літератури встановлено, що питання організації консультування в освітньому процесі вищих навчальних закладів досліджено у працях М. Виноградової, В. Лозової, І. Первіна, К. Селевка, І. Чередова та інших. Однак проблема організації консультування в освітньому процесі вимагає свого подальшого дослідження.

Метою статті є висвітлення організації навчальної діяльності студентської групи за допомогою консультанта як її довіреної особи й обґрунтування необхідності його підготовки до такої роботи.

Як відомо, консультації в освітньому процесі вищого навчального закладу є однією з форм діяльності викладача. Причому проведення деяких видів консультацій має періодичний характер. Наприклад, викладачі в чітко визначений день тижня та час проводять поточні консультації, на які приходять всі бажаючі студенти, щоб отримати допомогу у вирішенні тих проблем, що виникли в них у процесі навчання.

Також у періодичному режимі організуються консультації в залікову чи екзаменаційну сесію. Ці консультації зазвичай мають оглядовий характер, і під час їх проведення відбувається повторення ключових положень теоретичного матеріалу, які відіграють провідну роль у систематизації знань студентів. Перед іспитами консультації виконують передусім коригувальну функцію, допомагаючи майбутнім фахівцям повторити основний матеріал, з'ясувати незрозумілі моменти в ньому, зорієнтуватися у висунутих вимогах до відповідей під час іспиту.

Крім того, викладач проводить додаткові консультації в разі потреби. Наприклад, після вивчення певної теми – тематичні, після проходження розділу чи всього курсу – узагальнюючі тощо. Також зазначимо, що консультації можуть проводитися в індивідуальній, груповій чи колективній формі [2, с. 128; 3, с. 49].

Зрозуміло, що в сучасних умовах розвитку ВНЗ, коли поступово збільшується обсяг самостійної роботи студентів, доцільно шукати нові резерви у використанні консультацій. На основі узагальнення передового практичного досвіду роботи викладачів у вищих навчальних закладів можна стверджувати, що одним із прийомів організації консультування для студентів є використання одного з них у ролі консультанта. У цьому випадку студенти можуть отримувати своєчасну й оперативну допомогу від своїх одногрупників. Причому проведення таких консультацій приносить користь і самому консультанту, оскільки допомагає краще систематизувати й узагальнити знання, виявити в них наявні недоліки.

Як рекомендують М. Виноградова й І. Первін, найкращим варіантом є такий, коли на роль консультанта призначається людина, яка добре встигає з конкретного предмета, прагне допомогти своїм товаришам оволодіти необхідним навчальним матеріалом, має потрібні для цього вміння та якій довіряють і педагог, і члени колективу. Консультант може працювати з одним або декількома студентами, причому в останньому випадку він стає і керівником цієї малої групи.

Важливою вимогою до висунення консультанта є те, що він має користуватися довірою студентської групи. Цей колектив обирає його, а пізніше – перевіряє й оцінює його роботу [1, с. 23].

Консультант виконує у процесі організації навчання студентів такі основні функції:

- пояснювальну;
- організаторську;
- контрольню-коригувальну.

Так, перша з них передбачає, що консультант проводить додаткові заняття з одним чи групою студентів з метою забезпечення оволодіння ними певним навчальним матеріалом, засвоєння необхідних знань і вмінь. Для цього він не тільки має добре засвоїти цей матеріал, а і вміти на доступному рівні пояснити його іншим студентам. Рівень виконання цієї функції консультантом визначається з урахуванням змін у навчальній успішності його "підшефних", а також у їхньому ставленні до оволодіння навчальним предметом.

Організаторська функція вимагає від консультанта вмінь оптимальним чином організувати роботу його групи, підтримувати в процесі освітньої взаємодії постійний прямий і зворотний зв'язок з кожним її членом, своєчасно реагувати на будь-які зміни в його поведінці. Зокрема, консультант може прокоментувати зміст домашнього завдання, порекомендувати обрати певний варіант дій для виконання запропонованого завдання або дати поради для організації раціональної роботи з текстом підручника чи іншої навчальної книги, допомогти вибрати додаткову літературу для здійснення самостійної роботи тощо. Важливо відзначити, що консультант може працювати зі студентами своєї групи і на аудиторних заняттях, і в позааудиторний час.

Контрольно-коригувальна функція вимагає, щоб консультант був здатним до здійснення постійного контролю змін у знаннях та вміннях членів своєї групи. Такий контроль може реалізовуватися в різних формах: попередня перевірка виконаної домашньої роботи, коментування усної відповіді, рецензування написаних членами його навчальної групи творів тощо.

Важливо відзначити, що контроль, який здійснює консультант, має подвійний характер. З одного боку, консультант реалізує простий контроль, тобто перевіряє сам факт виконання членами його групи запропонованого їм завдання. З іншого боку, передбачається, що консультант водночас забезпечує оцінний контроль, який вимагає не тільки зафіксувати наявність результату виконання цього завдання, а й дати відповідну оцінну характеристику цьому результату [1, с. 30–31].

Отримані консультантом дані проведеного контролю дають змогу проаналізувати як навчальні досягнення членів своєї групи, так і результат власної педагогічної діяльності. У свою чергу, це дає йому змогу в разі необхідності вносити певні зміни як у навчальну роботу студентів, так і у свої дії, пов'язані з організацією цієї роботи.

Зрозуміло, що результативність роботи консультанта значною мірою залежить від її правильної організації. Тому викладачам, які використовують у навчальному процесі студентів-консультантів, важливо забезпечити їх спеціальну підготовку до такої роботи. Під час здійснення цієї підготовки педагоги допомагають студентам-консультантам розробити план роботи зі своєї групою та обрати оптимальний режим його реалізації, визначити час для надання консультантам допомоги з боку самого викладача, забезпечити їх методичними рекомендаціями, інструкціями, списками рекомендованої додаткової літератури, критеріями для оцінювання виконання певних завдань та іншими матеріалами, у тому числі в електронній формі, які можуть стати в нагоді для організації навчальної роботи малих груп. Для надання своїй діяльності більш системного характеру кожному консультанту рекомендується завести спеціальний щоденник, у якому треба фіксувати план майбутніх дій, систематично відзначити дати та зміст роботи з членами своєї групи, а також фіксувати поради з боку викладачів та інші потрібні в педагогічній справі матеріали.

Для стимулювання добре встигаючих студентів до виконання ролі консультанта та виявлення ними сумлінного ставлення до здійснення кон-

сультування рекомендується обговорити можливі варіанти заохочення, у тому числі можливість нарахування їм певної суми додаткових балів. Як уже зазначалося, оцінювання роботи консультантів проводиться шляхом колективного обговорення у студентській групі, причому, у першу чергу, слово надавалося членам їх “підшефних груп”, адже їх оцінки роботи консультанта будуть вирішальними під час підбиття загальних підсумків.

Висновки. Висвітлений досвід роботи студентів-консультантів можна творчо використовувати в будь-якій студентській аудиторії. Однак вважаємо, що першочерговий інтерес цей досвід має для викладачів педагогічних навчальних закладів, тому що їхні студенти стануть у майбутньому вчителями шкіл та викладачами ВНЗ.

Організація роботи консультантів у таких групах сприяє не тільки підвищенню навчальної успішності студентів, а й набуттю ними практичного досвіду педагогічної роботи з іншими людьми. Консультування вимагає від його організатора вияву знань і вмінь з певного навчального предмета, а також педагогічних здібностей і навичок.

Зрозуміло, що консультування, яке здійснюється студентом, не може замінити повністю аналогічної роботи викладача як дипломованого фахівця. Отже, його треба використовувати як додатковий вид педагогічного консультування, що доповнює, а не замінює процес консультування кваліфікованими педагогами вищої школи.

Література

1. Виноградова М.Д. Коллективная познавательная деятельность и воспитание школьников / М.Д. Виноградова, И.Б. Первин. – М. : Просвещение, 1977. – 158 с.
2. Григорович Л.А. Педагогика и психология / Л.А. Григорович, Т.Д. Марциновская. – М. : Гардарики, 2004. – 475 с.
3. Чередов И.М. Система форм организации обучения в советской общеобразовательной школе / И.М. Чередов. – М. : Педагогика, 1987. – 150 с.

СУЛЕЙМАНОВА В.Р.

ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ ОБЩЕНИЮ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ В ТЕХНИЧЕСКОМ ВУЗЕ

В течение последних десятилетий благодаря расширению профессиональных контактов, более свободному обмену информацией, распространению и относительной доступности научной и учебно-методической литературы, издаваемой за рубежом, стало возможным взаимное обогащение специалистов разных стран, разностороннее и систематическое общение на международном уровне. Знание иностранных языков позволяет устанавливать образовательные, культурные и профессиональные контакты. Для того, чтобы влиться в единое социокультурное пространство, требуются специалисты, владеющие иностранными языками.

Особенно важно владение английским языком – языком международного общения. Основная научная литература является англоязычной, общение специалистов в различных формах осуществляется, в основном, на